

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1938 kl. 11 f. m.

Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet ha till behandling i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott hänskjutits *dels* Kungl. Maj:ts den 24 mars 1938 dagtecknade, till jordbruksutskottet hänvisade proposition, nr 266, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner, *och dels* vissa i det följande närmare angivna, under motionstiden vid riksdagens början väckta till utskotten överlämnade motioner i ämnen, som beröras av propositionen eller avhandla därmed närstående spörsmål.

Propositionen.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t — under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 24 mars 1938 — föreslagit riksdagen

dels antaga vid propositionen fogade förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;

dels ock

1) godkänna i § 10 av avtal den 10 september 1937 mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjord utfästelse;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1938 till och med den 31 augusti 1939 i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder;

3) anvisa för budgetåret 1938/1939

a) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 36,500,000 kronor;

b) till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor.

Vid propositionen fogade författningsförslaget är av följande lydelse:

Förslag
till
förordning angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift.

Härigenom förordnas, att 4, 5, 9 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 om veteavgift skola, 14 § i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Har förordnande jämlikt 1 § meddelats, skall den, som inom riket använder vete för tillverkning av mjöl eller gryn, därom avgiva skriftlig anmälan. Sådan anmälan skall vara ställd till statens jordbruksnämnd och avlämnas, där tillverkningen bedrivs i Stockholm, till nämnden och eljest till magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen i den ort, där tillverkningen bedrivs; anmälningsskyldig dock obetaget att jämväl i sistnämnda fall avlämna anmälan direkt till nämnden. Anmälningsskyldigheten skall, där tillverkningen bedrivs vid tiden för ikraftträdandet av förordnandet, fullgöras inom femton dagar från nämnda tidpunkt och i annat fall inom femton dagar från tillverkningens början.

Magistrat, kommunalborgmästare och landsfiskal åligger att ofördröjligen till jordbruksnämnden insända till dem avlämnade anmälningar.

5 §.

Det åligger tillverkare, som i 4 § första stycket avses, att i den där stadgade ordningen inom åtta dagar efter utgången av varje kalendermånad, varunder förordnande jämlikt 1 § varit gällande, avlämna en på tro och heder avgiven deklARATION enligt av statens jordbruksnämnd fastställt formulär rörande den mängd vete, som under månaden eller den del därav, varunder förordnandet gällt, av honom använts för tillverkning av mjöl eller gryn. Därvid skall särskilt angivas, i vad mån tillverkningen skett under sådana omständigheter att avgiftsfrihet enligt 2 § 1 mom. skall åtnjutas.

Jordbruksnämnden äger, där så med hänsyn till tillverkningens ringa omfattning eller eljest finnes lämpligt, föreskriva, att deklARATION, som i första stycket sägs, må tills vidare avgivas för längre tid än kalendermånad, ävensom i samband med dylik föreskrift bestämma, inom vilken tid deklARATIONEN skall avlämnas.

För det fall, varom i 2 § 2 mom. förmäles, åligger det den, som avyttrat eller använt varan, att sist inom femton dagar därefter till myndighet i hans hemort, som äger mottaga anmälan enligt 4 § första stycket, eller till jord-

bruksnämnden avlämna en på tro och heder avgiven deklARATION rörande den avyttrade eller använda varans myckenhet jämte, i förekommande fall, uppgift å den, till vilken avyttringen skett.

Skyldighet att avlämna deklARATION för annan än enskild person åligger vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman eller ombud eller, där fråga är om oskiftat dödsbo, boutredningsman, testamentsexekutor eller annan, som har egendomen i sin vård. I fråga om enskild person skall det ankomma på jordbruksnämnden att avgöra, huruvida sagda skyldighet må fullgöras genom syssloman eller ombud.

I 4 § andra stycket stadgad skyldighet att till jordbruksnämnden insända anmälningar skall även avse deklARATIONER, som i denna paragraf omfattas.

9 §.

Granskning av deklARATIONER, som avgivits enligt denna förordning, må ej verkställas av annan än statens jordbruksnämnd eller jämlikt 7 § utsedd kontrollant. DeklARATIONERNA skola tillhandahållas dem, som i och för sin befattning böra därav erhålla del. DeklARATION må ock eljest utlämnas i den mån nämnden anser det påkallat för handläggning av ärende rörande den, som avgivit deklARATIONEN. I övrigt må deklARATION icke vara för någon tillgänglig utan att den, som avgivit deklARATIONEN, medgivit dess offentliggörande; dock må deklARATIONER, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

14 §.

Åtal för förseelse mot denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol. Då fråga är om anmälan eller deklARATION rörande tillverkning av mjöl eller gryn, anställes sådant åtal vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo tillverkningen bedrives, och då fråga är om deklARATION, som i 5 § tredje stycket sägs, vid allmänna underrätten i den ort, där den deklARATIONSSKYLDIGE har sitt hemvist, eller, om han ej har hemvist här i riket, vid Stockholms rådhusrätt.

Förseelse, som — — — åtal angives.

Förseelse, varom — — — åklagare åtalas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1938.

Motioner.

Till sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet — här nedan benämnt utskottet — hava överlämnats följande *i anledning av propositionen i riksdagen väckta motioner*, nämligen:

1) I: 325 av herr *Lindhagen*, vari hemstälts, att riksdagen i anledning av propositionens nr 266 »Särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland» ville i skrivelse till Kungl. Maj:t äska övervägande och framläggande av lagförslag till fullföljande i tre i motionen berörda avseenden, på sätt de tre jordkommissionerna ifrågasatt, av den tredje reduktionen av plundrad kronojord, vilken senare tillvaratagits av Gustaf Wasa och genom 1800-talets avvitringar skolat utransoneras för landets uppodling och bestryggande;

2) I: 326 av herr *Gabrielsson m. fl.* likalydande med II: 476 av herr *Nils-son* i Antnäs *m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 266 ville höja det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till stöd för jordbruket i Norrland och de delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland, från 800,000 till 1,000,000 kronor;

3) I: 328 av herr *von Heland*, vari hemstälts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 266 måtte taga vederbörlig hänsyn till de i motionen angivna särskilda synpunkterna och önskemålen;

4) I: 329 av herr *Domö m. fl.* likalydande med II: 471 av herr *Bagge m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 266 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område dels ville uttala sig för:

1. att den under sista kvartalet 1937 uppnådda genomsnittliga prisnivån för jordbrukets produkter bör betraktas som en minimigräns, vilken endast undantagsvis må få underskridas;

2. att mjölkavgiftens storlek ej bindes vid smörpriset;

3. att importavgifterna å fodermedel och särskilt majs böra obundna av visst angivet prisläge regleras på sådant sätt, att för stor import effektivt förhindras;

4. att som lägsta höstpris bör gälla: å vete 18 kronor och å råg 17 kronor per dt;

dels att riksdagen ville besluta att kostnaderna för beredskapslagret av brödsäd (mottagning, lagring, utlastning och ränta på värdet av inlagd spannmål) ej skola belasta fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen;

dels slutligen att riksdagen i övrigt måtte beakta de av motionärerna i motiveringen till motionerna anförda synpunkterna;

5) I: 330 av herrar *Bodin, Gunnar, och Heiding*, likalydande med II: 472 av herr *Gardell m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen ville besluta ur jordbrukets prisregleringsfond ställa medel till svenska mejeriernas riksförenings förfogande för beredande av särskilt prisutjämningsbidrag utöver det som tilldelas produktmjölken enligt vanliga grunder till det belopp som motsvarar det lägre pris smöret betingat jämfört med gällande riksnoterung intill 25 öre per kg smör motsvarande 1 öre per kg mjölk åt gotländska och öländska producenter av s. k. löksmör;

6) I: 331 av herr *Frändén*, vari hemstälts,

A) att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa enhetliga maximipris å vetemjöl och rågmjöl; eller, därest detta icke kan bifallas,

B) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t ville låta utreda möjligheterna att införa enhetliga pris i landets olika delar å vetemjöl och rågmjöl samt underställa 1939 års riksdag de förslag, utredningen giver vid handen;

7) II: 466 av herr *Bäckström m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte bevilja Kågedalens kalkbruksförening 50,000 kronor att utgå antingen som statsunderstöd eller räntefritt lån;

8) II: 473 av herr *Johansson* i Tväråselet, vari hemstälts, att riksdagen vid behandlingen av kungl. propositionen nr 266 angående prisreglerande åtgärder måtte uttala, att Norrbottens jordbrukare från de samlade prisutjämningsmedlen skola tillföras ett belopp motsvarande ett öre för kg avgiftspliktig mjölk att utgå på annat sätt än i form av prisutjämningsbidrag för produktmjölk eller, därest detta förslag ej anses lämpligt,

att ett belopp motsvarande ett öre för kg avgiftspliktig mjölk avsättes till en fond för Norrbotten att användas utan återbetalningsskyldighet för om- och nybyggnad av mejerier samt maskinanskaffning, vilka medel må tagas i bruk, sedan erforderlig byggnadsplan, ritningar och kostnadsberäkningar m. m. upprättats av Norrbottens läns producentförening i samarbete med svenska mejeriernas riksförening och efter godkännande av statens jordbruksnämnd;

9) II: 474 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 266 att inga ytterligare prisförhöjningar få företagas å jordbrukets produkter;

10) II: 475 av herr *Herou m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta,

1) att de medel, som uppbringas genom margarinaccisen, få användas för utlämnande till hjälpbehövande av jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl och smör, eller av andra inhemska förnödenheter, till exempel frukt och fisk, gratis eller till nedsatt pris,

2) om sådan ändring i förordning om mjölkavgift, dels att mjölk och grädde, som produceras å brukningsdel, varå regelmässigt ej hålles mer än 4 kor, dels att för mjölk och grädde, som försäljes, den del av mjölkförsäljningen, som understiger 300 kg pr månad, undantages från avgiftsplikt.

Till utskottet hava vidare överlämnats följande *under motionstiden vid riksdagens början väckta motioner*, nämligen:

a) *överlämnad från bevilningsutskottet:*

11) II: 264 av herr *Senander m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta avskaffa margarinaccisen;

b) *överlämnad från jordbruksutskottet:*

12) II: 118 av herr *Hansson i Vännäsby m. fl.*, vari hemställes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning om och förslag till åtgärder för uppnående av ett sådant prisläge på mjölk och produkter därav, att jordbruksnäringen åter erhåller den köpkraft i förhållande till andra näringar, som den tidigare (åren 1925—1929) haft och som oundgängligen kräves för dess skäligen lönsamhet och till förhindrande av den nu pågående flykten från landsbygden.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisar utskottet till dessa.

Vidtagna stödåtgärder och verkningarna därav; statens jordbruksnämnds förslag m. m.

I *propositionen* har lämnats *dels* en översikt över hittills vidtagna åtgärder (prop. sid. 4—19) samt beträffande verkningarna av de vidtagna stödåtgärder m. m. (prop. sid. 19—32), *dels ock* en redogörelse för av statens jordbruksnämnd framlagt förslag till fortsatta stödåtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. (prop. sid. 32—54). Utskottet tillåter sig att beträffande dessa avdelningar i *propositionen* hänvisa till densamma.

Departementschefens yttrande.

Departementschefen har i det vid *propositionen* fogade statsrådsprotokollet anfört följande:

»I överensstämmelse med de allmänna riktlinjer, som av statsmakterna föregående år angåvos för jordbruksregleringens handhavande, har jordbruksstödet under innevarande regleringsperiod i stort sett inriktats på uppnående av en prisnivå, ungefärligen motsvarande medelpriserna under åren 1925—1929. Beträffande vissa produkter ha i enlighet med statsmakternas beslut eftersträfvats vissa särskilt angivna priser. Av vad jag förut anfört rörande prisutvecklingen torde framgå, att det genomsnittliga prisläget för jordbrukets saluartiklar under regleringsperioden kommit upp i jämnhöjd med förenämnda prisnivå. Enligt en inom jordbruksnämndens kansli beräknad, i

förhållande till årsomsättningen 1934 vägd prisindex för de viktigaste salu-produkterna ha producentpriserna från sista kvartalet 1936 till sista kvartalet 1937 stigit från 89.3 procent till 99.0 procent av de genomsnittliga priserna under motsvarande period för åren 1925—1929.

Den förbättring av prisläget på jordbrukets område, som sålunda ägt rum, torde till väsentlig del vara att tillskriva det nuvarande jordbruksstödet. Förhållandena utomlands på jordbrukets område äro alltjämt sådana, att en skälig prisnivå icke torde kunna uppehållas utan särskilda åtgärder från statsmakternas sida. Av allt att döma torde behovet av dylika åtgärder kvarstå under den närmaste tiden. Med hänsyn härtill har jag ansett erforderligt, att ett mera ingående övervägande av vårt lands jordbrukspolitik nu kommer till stånd. På min föredragning har Kungl. Maj:t förut denna dag bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande jordbrukets produktionsbetingelser och avsättningsförhållanden samt i samband därmed stående frågor. I mitt yttrande till statsrådsprotokollet framhöll jag bland annat, att nämnda utredning skulle äga rum med utgångspunkt från att den jordbrukande befolkningens utkomstmöjligheter borde så avvägas, att denna befolkning kunde upprätthålla en i förhållande till andra befolkningsgrupper skälig levnadsstandard. Under erinran, att prisregleringen för jordbruksprodukter hittills syftat till att uppnå de priser, som voro gällande under åren 1925—1929, anförde jag vidare, att det låge i sakens natur, att ju längre tillbaka i tiden förkrisåren ligga, desto mindre vägledande kunde nämnda priser vara för det aktuella läget. Härtill komme, att det aldrig blivit klargjort, huruvida sagda priser voro ur olika synpunkter skäliga. Vid ett bedömande av de priser å jordbruksprodukter, som från det allmännas sida borde eftersträvas under den närmaste framtiden, syntes detta böra beaktas, varjämte hänsyn även borde tagas till de förändringar i produktionsbetingelserna, som numera ägt rum. I åtskilliga avseenden hade stegrade kostnader inträtt beträffande för jordbruksdriften erforderliga tjänster och förnödenheter. Icke minst gällde detta anställdas löner och övriga förmåner, varvid även sociallagstiftningen spelat sin roll. Ökad mekanisering hade måhända lett till ökad skuldsättning o. s. v. Dessa kostnadsstegringar mötvägdas av genom bättre utsäden och effektivare driftsmetoder frambringade högre skördar, av genom rationalisering åstadkommen minskning av arbetsbehovet, av lägre räntesatser m. m. Hur resultatet av dessa motstridiga tendenser i fråga om utvecklingen av jordbrukets produktionskostnader gestaltat sig, syntes icke vara klarlagt. En uppgift för utredningen borde följaktligen vara att klargöra jordbrukets förhandenvarande produktionsbetingelser för att därigenom giva ledning för det allmännas bedömande av de priser å olika jordbruksprodukter, som genom prisreglering borde åsyftas. Utredningen borde vidare undersöka, vilken inverkan å jordbruksdriftens ekonomiska resultat inträdda förändringar i distribution och avsättning kunde hava haft, vilken roll utbyggnaden av jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse kunde hava spelat, samt i vad avseende å dessa områden föränd-

ringar av olika slag skulle vara till fördel för såväl jordbrukare som konsumenter. Jag framhöll också, hurusom förutsättningarna för jordbrukets bedrivande icke vore desamma i landets olika delar eller i fråga om jordbruk av olika storlek och driftstyp. De hittills tillämpade jordbruksregleringarna hade endast i vissa avseenden kunnat anpassas härefter. Utredningen borde därför söka klargöra jordbrukspolitikens verkningar även i detta avseende, varvid förslag till avväganden olika landsdelar och jordbruksgrupper emellan borde uppgöras. Jag ansåg det därvid i främsta rummet vara riktigast att utgå från, att jordbrukspolitikens gäves en sådan utformning, att den icke medförde en av förhållandena i övrigt opåkallad och för jordbrukets ekonomiska effektivitet i det hela menlig påverkan till gynnande eller missgynnande av den ena eller den andra delen av vårt jordbruk. Denna inställning finge emellertid icke lägga hinder i vägen för att särskilda åtgärder från det allmännas sida vidtoges för stödande av mindre jordbruk eller av naturen missgynnade landsdelar, där så av befolkningspolitiska eller sociala skäl kunde befinnas lämpligt. Frågan huruvida som ett led i jordbrukspolitikens borde ingå statsåtgärder syftande till nedbringande av jordbrukets produktionskostnader ansåg jag även böra prövas. Härvid borde särskilt övervägas på vad sätt minskning av produktionskostnaderna skulle kunna i praktiken genomföras vid det mindre och medelstora jordbruket. Under framhållande av att en prisstödande jordbrukspolitik icke borde belasta ekonomiskt svagt ställda befolkningslager på ett kännbart sätt angav jag vidare vissa särskilda frågor, vilka borde av utredningen undersökas, däribland prisdifferentiering i syfte att för mindre bemedlade underlätta tillgång till för hälsotillståndet betydelsefulla livsmedel och därmed öka avsättningsmöjligheterna för jordbruksprodukter inom landet. Slutligen anförde jag, att utredningen borde utföras med all skyndsamhet, så att om möjligt resultatet därav kunde underställas 1939 års riksdag. Skulle detta visa sig möta avgörande hinder, borde sådana delar av problemet, beträffande vilka åtgärder vore mera trängande, kunna utbrytas och behandlas för sig samt förslag i dessa hänseenden i första rummet framläggas.

Innan resultatet av omförmälda utredning föreligger, synes det mig ej lämpligt att vidtaga några mera väsentliga ändringar i det nuvarande regleringssystemet eller beträffande de huvudgrunder, som enligt statsmakternas uttalanden föregående år böra tillämpas vid stödanordningarnas handhavande. Även om utredningens arbete icke skulle vara slutfört vid tiden för avgivande av förslag till 1939 års riksdag angående jordbruksstödet utformning, torde det dock kunna förväntas, att arbetet fortskridit så långt, att det i stora drag kan bedömas, i vad mån en omläggning av huvudlinjerna i den nuvarande jordbrukspolitikens kan anses påkallad.

Med hänsyn till det anförda anser jag att, där i det följande annat ej särskilt anges, de prisreglerande anordningarna under nästkommande regleringsperiod böra utformas i nära anslutning till de under innevarande regleringsår gällande och med priserna under åren 1925—1929 som utgångspunkt. Omkring denna böra priserna få röra sig fritt inom en viss ram. Såsom lämp-

liga gränser för denna fria prisbildning torde böra bibehållas 15 procent under respektive 15 procent över den såsom eftersträvansvärd angivna prisnivån. Därest priset å viss produkt tenderar att annat än tillfälligtvis falla ned mot den undre gränsen böra således förefintliga regleringsanordningar skärpas eller eljest åtgärder vidtagas till förhindrande av fortsatt prisfall. Skulle åter till följd av förändringar i marknadsförhållandena priset å viss produkt annat än tillfälligtvis tendera att överstiga den övre gränsen, böra erforderliga jämkningar i regleringsanordningarna vidtagas.

Den omständigheten, att huvudgrunderna för regleringssystemet av förut anförda skäl icke lämpligen böra ändras, utesluter givetvis icke, att i fråga om de särskilda marknadsregleringarna vissa jämkningar nu kunna vidtagas. I det följande kommer jag att närmare angiva, i vad mån dylika förändringar påkallas av det nuvarande läget. Jag förutsätter därvid, att inskränkning icke göres i Kungl. Maj:ts nuvarande befogenhet att vidtaga sådana jämkningar i regleringsanordningarna, som för ernående av det med regleringarna avsedda syftet kunna finnas nödvändiga på grund av ändrade förhållanden.

Mjölkregerlingen.

Med utgångspunkt från de allmänna synpunkter jag i det föregående angivit synas stödåtgärderna på mjölkmarknadens område böra bibehållas i huvudsak oförändrade. Således bör till skydd mot utländsk konkurrens införseln av mjölk och mejeriprodukter regleras enligt nu gällande grunder. För uppehållande av smörpriset inom landet bör exporten stödjas genom pristillägg och accis uttagas å margarin. Accisen bör avvägas så, att försäljningen av margarin hindras att till följd av prisstödet åt smöret svälla ut. Skatt å oljekakor bör vidare utgå. Slutligen bör mjölkavgift upptagas. Medel, som inflyta genom sagda accis, skatt och avgift, böra, i den mån de ej åtgå för utlämnande av pristillägg å exporterade mejeriprodukter och ej heller erfordras för andra med mjölkregerlingen sammanhängande ändamål, användas för utbetalande av prisutjämningsbidrag för produktmjölken. Liksom tidigare böra de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935 och av vilka för närvarande återstå cirka 1,000,000 kronor, få användas för utlämnande i särskilda fall till hjälpbehövande av jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl och smör, eller av andra inhemska förnödenheter, till exempel frukt och fisk, gratis eller till nedsatt pris. Därest sistnämnda medel skulle visa sig otillräckliga, torde någon del av de margarinaccismedel, som inflyta under budgetåret 1938/1939, intill 500,000 kronor, även få användas för samma ändamål.

I samband med avlåtandet till riksdagen av fjolårets proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område framhöll jag angelägenheten av att jordbrukarna erhöles ett tillfredsställande utbyte av mjölkproduktionen. Under erinran att mjölken vore den viktigaste saluprodukten för det svenska jordbruket i dess helhet och särskilt för småbruket, underströk jag den stora betydelse en höjning av produktmjölkpriset hade, då det gällde

att åstadkomma ett prisläge, som någorlunda svarade mot produktionskostnadsökningen inom jordbruket. Med beaktande av dessa synpunkter uttalade riksdagen att mot ett smörpris av 2 kronor 75 öre för kilogram vid försäljning från producent ej vore något att erinra. Samtidigt uttalades, att mjölkavgiften vid dåvarande smörpris, 2 kronor 50 öre, borde utgå med 2 öre för kilogram men vid stigande smörpris *successivt* sänkas, så att den vid ett smörpris av 2 kronor 75 öre utginge med 1 öre för kilogram. Mjölkregeringens handhavande efter nämnda riktlinjer har hitintills lett till åsyftat resultat. Det torde ur olika synpunkter vara välbetänkt att i stort sett bibehålla dessa direktiv jämväl för nästkommande regleringsperiod. Den stigande mjölkproduktionen i förening med låga exportpriser å smör lärer hava lett till att inom organisationernas ledning en ytterligare höjning av smörpriset icke för den närmaste tiden anses önskvärd. Snarare torde i avsikt att stimulera smörkonsumtionen inom landet den tanken vara under övertvägande att något reducera nämnda pris. Om i dylikt fall ej samtidigt exportpriset å smör förbättras, kommer givetvis en försämring av betalningen för produktmjölk att inträda. För att motverka detta torde ökade medel till pristjämningsbidrag böra ställas till förfogande, vilket lämpligen i avvaktan på resultatet av den av mig förut berörda utredningen rörande jordbrukets produktionsbetingelser och avsättningsförhållanden bör åstadkommas genom någon jämkning av ovannämnda regler för mjölkavgiftens bestämmande. Sålunda torde, om Kungl. Maj:t finner erforderligt, mjölkavgiftens högsta belopp eller 2 öre per kilogram få utgå redan då smörpriset sjunkit till 2 kronor 65 öre per kilogram.

Beträffande konsumtionsmjölken anförde jag föregående år, att det föreläge betydande svårigheter för statsmakterna att vid upprätthållandet av ett önskvärt produktmjölkpris reglera priset å denna vara. Jag ansåg det därför lämpligast att på detta område lämna utrymme för en fri prisbildning med utgångspunkt från vid varje tidpunkt gällande produktmjölkpris. I den mån vederbörande mejeriorganisationer ägde avgörande inflytande på denna prisbildning ansåg jag mig kunna förutsätta att varsamhet iakttoges. Jag har ej funnit anledning att ändra åsikt i denna fråga. Det inom jordbruksnämnden reservationsvis framförda förslaget att varje mejeri, som gör anspråk på pristjämningsbidrag, skall vara skyldigt att försälja mjölk i parti och därvid tillämpa skälig prissättning kan jag ej biträda. Såsom nämndens flertal anförde, skulle denna bestämmelse i praktiken kunna komma att medföra, att nämnden bleve nödsakad fastställa de priser, som på olika orter skulle anses skäliga vid försäljning av konsumtionsmjölk till återförsäljare. En dylik utvidgning av regleringsanordningarna synes ej vara att förorda. I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t enligt tidigare riksdagsbeslut har befogenhet att ingripa, då uppenbara missförhållanden råda inom visst mejeriföretag.

Svenska mejeriernas riksförening har i sitt yttrande till nämnden förordat skydd för kaseintillverkningen inom landet. Med hänsyn till önskvärdheten av att vinna en ökad avsättning för skummjölken synes det lämpligt att

denna fråga underkastas ytterligare utredning. I samband därmed torde även spørsmålet om ökat skydd för tormjölksstillverkningen böra upptagas till övervägande. Sedan utredningen slutförts, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i dessa frågor.

Riksföreningen har vidare ifrågasatt, att statsbidrag utan återbetalnings-skyldighet skulle lämnas ekonomisk förening av jordbrukare eller av jordbrukare bildade organisationer för byggande av ostlagerhus. Ur effektiv organisatorisk synpunkt förefaller det mig mindre välbetänkt att för uppförande av ostlagerlokaler bilda särskilda organisationer. För att ostlagerhus skola få avsett gagn synes det lämpligast att riksorganisationen för mejerierna själv ombesörjer tillkomsten av erforderliga sådana.

Regleringen av andra animaliska produkter än mjölk.

Regleringen av *slaktdjursmarknaden* består huvudsakligen däri, att införseln av kött och fläsk begränsas genom licensgivning samt exporten stödjess genom utbetalande av pristillägg. Därjämte äger Kungl. Maj:t förordna om uttagande av införselavgift vid import. Denna befogenhet har tagits i anspråk beträffande fårkött och köttkonserver. Som ett betydelsefullt led i regleringen tillkommer begränsningen av fodermedellförseln.

På grund av de begränsade möjligheterna att vinna avsättning för kött och fläsk i utlandet föreligga stora svårigheter att på förevarande marknad uppehålla en på förhand fastställd prisnivå. De priser, som uppnås, äro i hög grad beroende på produktionens omfattning. Trots att exporten av fläsk och levande svin under år 1937 varit större än under år 1936 har medelpriset å fläsk för förstnämnda år stannat vid omkring 129 öre för kilogram, motsvarande något mer än 85 procent av medelprisnivån 1925—1929. Orsaken härtill är uppenbarligen att söka i den ökning, som svinproduktionen under år 1937 undergått i förhållande till år 1936. Prisfallet har huvudsakligen hänfört sig till första halvåret 1937. En återhämtning har därefter skett, så att fläskpriset under de senare månaderna i det närmaste uppnått nyssnämnda medelprisnivå.

Någon anledning att frågå de hittills tillämpade regleringsanordningarna torde ej föreligga. Införseln av slaktdjur samt kött och fläsk bör sålunda regleras efter samma huvudgrunder som för närvarande. Förefintliga exportmöjligheter böra utnyttjas i den mån så kan ske utan alltför höga kostnader. Liksom hittills böra bidrag få utlämnas för infrysning och nedsaltning av kött och fläsk. Till förhindrande av att partipriserna nedgå till 85 procent av det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929 böra även andra åtgärder i marknadsstödjande syfte vidtagas. Såsom jordbruksnämnden anfört bör därvid export till s. k. sekundära marknader få förekomma. Möjligheterna att i tider med stort överskott på inhemska marknaden konservera kött böra även undersökas och övervägas. Vid regleringsåtgärdernas genomförande är det önskvärt, att jordbrukarnas organisationer på området medverka på sätt hittills skett.

För bestridande av kostnaderna för slaktdjursregleringen böra i första hand användas de medel, som inflyta genom upptagande av avgift vid export och import av kött och fläsk. För samma ändamål böra jämväl få användas medel, som inflyta i form av införselavgifter å majs med flera fodermedel i den mån dessa ej erfordras för tillgodoseende i enlighet med hittillsvarande regler av vissa andra med regleringen sammanhängande syften. I den utsträckning ytterligare medel erfordras, må slaktdjursavgift uttagas.

Jämväl på *äggmarknadens område* bestå stödåtgärderna i en reglering av införseln samt stödande av exporten genom utlämnande av pristillägg. Importbegränsningen sker genom licensgivning och uttagande av licensavgift. Prisläget på ägg å den inhemska marknaden har under år 1937, trots en avsevärt ökad produktion, varit högre än under år 1936. Huruvida samma priser kunna hållas jämväl under nästkommande regleringsperiod torde till väsentlig grad bli beroende av konjunkturutvecklingen och produktionen.

Ifrågavarande marknadsreglering torde böra äga rum efter samma grunder som hittills skett. Regleringsåtgärderna böra även i fortsättningen handhas av Sveriges äggintressenters förening u. p. a. Kostnaderna böra bestridas i första hand av medel, som inflyta genom import- och exportavgifter å ägg m. m. samt genom upptagande av införselavgift å havre och majs med flera fodermedel, och i andra hand av medel, som inflyta genom upptagande av skatt å oljekakor m. m.

Fodermedelsregleringen.

Syftet med stödåtgärderna på fodermarknadens område är i främsta rummet att förhindra en sådan ansvällning av den på utländskt foder grundade animalieproduktionen, att resultatet av stödåtgärderna för uppehållande av animaliepriserna äventyras. Enligt de för innevarande regleringsperiod uppdragna riktlinjerna skall vid regleringen hänsyn också tagas till att en skälig prisnivå å inhemskt foder uppehålls.

I likhet med jordbruksnämnden anser jag, att hittillsvarande grunder för fodermedelsregleringen böra gälla även under nästa regleringsperiod. Oljekakor böra sålunda beläggas med skatt av lämplig storlek. Å andra fodermedel bör, såvida ej särskilda omständigheter annat föranleda, utgå införselavgift. För införsel av sistnämnda fodermedel bör därjämte fordras tillstånd av jordbruksnämnden. Likaledes synas gällande bestämmelser om användning av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. alltjämt böra bibehållas.

Importen av andra fodermedel än oljekakor bör i första hand begränsas genom en med hänsyn till marknadsläget inom och utom Sverige lämpligt avvägd införselavgift. Undantag härifrån bör göras för sådana fodermedel, som normalt produceras inom landet. Således bör införseltillstånd beträffande foderhavre som regel icke medgivas. Vad angår införselavgiftens storlek delar jag jordbruksnämndens uppfattning, att ofta förekommande förändringar i avgiften böra undvikas. Det synes icke vara något att erinra mot att pri-

serna å utländskt foder tillåtas att till en viss grad variera med priserna utomlands. I överensstämmelse med den ståndpunkt statsmakterna tidigare intagit beträffande majs bör dock prisläget å denna vara hållas i möjligaste mån stabilt. För uppnående av detta syfte har en minoritet inom nämnden föreslagit införande av rörlig införselavgift å varan. I fråga om detta förslag har i yttrandena en tveksam eller direkt avstyrkande hållning intagits. Ej heller jag är för närvarande beredd att tillstyrka förslaget. I detta sammanhang torde böra bringas i erinran, att bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga den ifrågasatta åtgärden inrymmes i 3 § 2 mom. förordningen den 18 maj 1934 om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel. För beslut i frågan erfordras således icke riksdagens medverkan. Partipriset å majs anser jag böra hållas på ungefär samma nivå som angivits för innevarande regleringsperiod. Beträffande fodermedel, vilka till övervägande del användas för mjölkproduktion, torde nuvarande anordning, enligt vilken Kungl. Maj:t efter mjölkproduktionens omfattning och utan att eftersträva någon på förhand fastställd prisnivå bestämmer skattens eller införselavgiftens storlek, böra bibehållas.

Gällande anordningar i syfte att förbilliga vissa fodermedel i Norrland och angränsande delar av landet torde böra bibehållas under nästkommande regleringsperiod.

Brödsädsregleringen.

De statliga regleringsanordningarna på brödsädsmarknadens område utgöras för närvarande av tullar, utförselbevis och inmalningstvång. I anslutning till sistnämnda anordning regleras införseln av vete och råg samt därav framställda produkter. Som direkt prisstödjande åtgärd må därjämte stöd-köp under vissa förhållanden förekomma.

Sedan 1937 års skörd av svensk brödsäd kommit i marknaden, ha priserna å brödspannmål å världsmarknaden, fränsett en temporär prisstegring under november och december, i stort sett varit vikande. Skulle världsmarknadspriserna stiga, anser jag, i likhet med föregående år, att ingripanden i syfte att förhindra en naturlig anpassning till nämnda marknad icke böra förekomma, åtminstone icke så länge de inhemska priserna hålla sig inom den förut angivna ramen för prissvängningar i fråga om jordbruksprodukter i allmänhet.

Med den allmänna inställning jag har till frågan om jordbruksregleringen under nästkommande år synes mig anledning icke föreligga att nu föreslå någon ändring i det tillämpade regleringssystemet. Gällande bestämmelser om inmalningstvång samt om reglering av importen av brödsäd och därav beredda produkter torde således böra bibehållas. I anslutning till vad jag förut anfört bör vid dessa bestämmelsers tillämpning en prisstegring intill 15 procent över 1925—1929 års prisnivå ej förhindras. Anordningen med utförselbevis, vilken i sin nuvarande form innebär att de medel, som inflyta genom tullen å importerad brödspannmål, användas för utbetalande

av pristillägg vid export av brödsäd, bör få tillämpas för stödjande av en prisnivå, förekommande veteavgift däri inräknad, motsvarande per deciton, i fråga om vete ett höstpris av 20 kronor 50 öre och ett sommarpris av 22 kronor samt beträffande råg 1 krona lägre priser. Jag förutsätter härvid, att veteavgiften i enlighet med de grunder, som fastställts för innevarande konsumtionsår, icke i andra fall än då så erfordras för täckande av kostnaderna för spannmålsregleringen skall överstiga skillnaden mellan å ena sidan 20 kronor 50 öre under höstmånaderna samt 22 kronor under sommarmånaderna samt å andra sidan gällande producentpris å svenskt vete under motsvarande tider. Om priset med tillägg av veteavgift skulle tendera att överstiga den prisnivå, som enligt vad förut sagts må stödjas genom utförselbevisen, bör således, med nyssnämnda förbehåll, veteavgiften i första hand sänkas eller upphöra. Såsom jordbruksnämnden anfört böra utförselbevisens värde avpassas efter de beräknade tullinkomsterna samt storleken av det uppskattade skördeöverskottet av svensk brödsäd.

De skäl, som föranlett statsmakterna att vidtaga anstalter till skyddande av en lägsta prisnivå å inhemsk brödspannmål, bestå alltjämt. Enligt meddelade direktiv skola stödköp från statens sida komma till användning i detta syfte. Jordbruksnämnden har ifrågasatt lämpligheten av denna anordning och alternativt föreslagit, att nämnda prisnivå i stället skulle skyddas genom utlämnande av bidrag vid export. Ett liknande förslag har framförts av svenska lantmännens riksförbund, som i samband därmed förordat att stödåtgärderna på förevarande område skulle under statens kontroll handhas av förbundet. Med hänsyn till att grunderna för regleringsanordningarna skola tagas under allmän omprövning nästa år anser jag det ej lämpligt att nu vidtaga någon ändring i dessa delar av reglerings-systemet. I likhet med föregående år anser jag att såsom en lägsta prisnivå bör gälla 16 kronor för deciton vete och 15 kronor för deciton råg under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret. Därest Kungl. Maj:t finner så av förhållandena påkallat, bör dock stödköp även kunna verkställas vid priser, som med 50 öre per deciton överstiga de ovan angivna. Beredskapslagret synes böra bibehållas jämväl under nästkommande konsumtionsår. Då det, såsom jordbruksnämnden anfört, i nuvarande ovissa situation kan vara att föredraga att i prisstödjande syfte inköpt spannmål lagras i stället för exporteras, bör Kungl. Maj:t äga befogenhet besluta, att lagret skall ha en större omfattning än 100,000 ton. Stödköpsverksamheten och beredskapslagret torde jämväl i fortsättningen böra handhas av svenska spannmålsaktiebolaget. Bolagets närmare uppgifter i detta hänseende synas liksom hittills böra bestämmas i särskilt avtal mellan bolaget och staten. Vid uppgörandet härav torde bestämmelserna i det nu gällande avtalet i huvudsak böra följas. Vissa smärre ändringar i de nuvarande avtalsbestämmelserna synas dock påkallade. Av dessa torde endast en vara av sådan beskaffenhet att den bör underställas riksdagen. Jag syftar här på den i nu gällande avtal ingående bestämmelsen, att bolagets ersättning för verksam-

hetens handhavande skall bestämmas så, att skälig förräntning av bolagets aktiekapital möjliggöres. Med hänsyn till aktiebolagslagens föreskrifter om vinstutdelning samt av skattetekniska skäl har bolaget föreslagit, att nämnda bestämmelse icke måtte överföras till det nya avtalet. I anslutning till detta förslag vill jag erinra om, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 till innevarande års riksdag förordat, att det till bolaget i form av aktier anvisade lånemedelskapitalet å 5,000,000 kronor skall avskrivas, ävensom hemställt, att riksdagen i avbidan på särskild proposition i ämnet måtte å övergångsstat för budgetåret 1937/1938 beräkna ett anslag för ändamålet å samma belopp. Denna avskrivning har föreslagits under förutsättning att nämnda förräntningsgaranti bortfaller. Statens investering i bolagets aktier förväntas under denna förutsättning bli oräntabel och anses därför böra regleras. Bolagets nyssnämnda ändringsförslag torde böra godtagas. Kungl. Maj:t bör erhålla bemyndigande att i enlighet med nu anförda grunder träffa avtal med bolaget för tiden från och med den 1 september 1938 till och med den 31 augusti 1939.

För täckande av förlust å eventuell stödköpsverksamhet samt bestridande av kostnaderna för beredskapslagret och svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet i övrigt bör veteavgift även under nästkommande konsumtionsår kunna uttagas. Avgiften synes på sätt tidigare angivits böra avvägas i förhållande till prisläget på vete och ej överstiga 2 kronor 50 öre per deciton.

I fråga om de för veteavgiftens utgörande gällande bestämmelser synas vissa ändringar böra vidtagas. Enligt förordningen om veteavgift skall den, som inom riket tillverkar mjöl eller gryn av vete, erlägga veteavgift för den mängd vete, som därvid användes, dock att veteavgift icke utgår om tillverkningen äger rum mot tull eller lön för odlarens eget husbehov. Därest mjöl eller gryn, vid vars tillverkning använts vete, för vilket veteavgift ej utgått, sedermera avyttrats eller av odlaren användes för annat ändamål än eget husbehov, inträder avgiftsskyldighet för odlaren. Till ledning för veteavgiftens fastställande skall tillverkare och avgiftspliktig odlare avlämna deklARATION till jordbruksnämnden. Därjämte skall den, som börjar förut omförmäld tillverkning, därom göra skriftlig anmälan till nämnden. På föranledande av särskild framställning från jordbruksnämnden förordar jag, att i dessa bestämmelser den jämkningen vidtages, att tillverkare må avlämna anmälan och deklARATION, som i förordningen avses, till magistrat, kommunalborgmästare eller landsfiskal i den ort, där tillverkningen bedrivs. I överensstämmelse härmed bör avgiftspliktig odlare få avlämna deklARATION till sådan myndighet i sin hemort. I samband med dessa jämkningar torde böra föreskrivas, att förseelse mot förordningen, då fråga är om anmälan eller deklARATION rörande tillverkning av mjöl eller gryn, skall åtalas vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo tillverkningen bedrivs, och, då fråga är om avgiftspliktig odlares deklARATION, vid allmänna underrätten i den ort, där den deklARATIONsskyldige har sitt hemvist, eller, om han ej har hemvist här i riket, vid Stockholms rådhusrätt. För närvarande gäl-

ler, att tillverkare skall avlämna deklARATION inom åtta dagar efter utgången av varje kalendermånad; dock äger jordbruksnämnden, där så med hänsyn till tillverkningens ringa omfattning eller eljest finnes lämpligt, medgiva att deklARATION må tillsvidare avgivas för kalenderkvartal i stället för månadsvis. I sitt utlåtande den 12 januari 1938 har nämnden hemställt, att sistnämnda bestämmelse måtte ändras så, att nämnden erhåller befogenhet föreskriva att deklARATION må avgivas för längre tid än kalenderkvartal. Häremot har jag intet att erinra. Därest veteavgiften kommer att utgå med lågt belopp, synes det önskvärt, att deklARATIONSPERIODEN kan förlängas. Vidare har nämnden i särskild framställning föreslagit, att veteavgiftsförordningen måtte kompletteras med en föreskrift, enligt vilken nämnden äger besluta, att enskild persons deklARATIONSSKYLDIGHET må fullgöras genom syssloman eller ombud. Även denna framställning anser jag böra bifallas. Efter hemställan av nämnden i dess förutnämnda utlåtande vill jag slutligen föreslå, att i samma förordning stadgad skyldighet för nämnden att hemlighålla deklARATIONER sålunda uppmjukas, att nämnden erhåller möjlighet att, när visst ärendes behandling sådant påkallar, offentliggöra deklARATION. Någon fara för missbruk av en dylik uppmjukning synes ej föreligga. De av mig sålunda förordade jämkningarna påkalla ändringar i 4, 5, 9 och 14 §§ av förordningen.

Potatisregleringen.

Till stödjande av potatismarknaden regleras tillverkningen av potatismjöl samt avsättningen av potatis för bränneriändamål. För tillverkning av potatismjöl fordras licens av statens potatismjölnämnd. Innehavare av dylik licens ävensom brännvinstillverkare äro skyldiga att vid inköp av potatis tillämpa den prissättning, som Kungl. Maj:t fastställer. Avsättningen av potatismjölet ordnas genom avtal mellan nämnden och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. För innebörden i nu gällande avtal, vilket avser tillverkningsåret 1 oktober 1937—30 september 1938, har jag förut redogjort. Vid godkännande av sagda avtal har Kungl. Maj:t gjort förbehåll om att den i § 10 av nämnden gjorda utfästelsen godkännes av riksdagen. Denna utfästelse har föreningen erhållit till skydd mot de risker, som äro förbundna med föreningens i avtalet gjorda åtagande att till reglerade priser inköpa den enligt meddelade tillverkningslicenser å sammanlagt högst 245,000 ton uppgående årstillverkningen. Framställning om utfästelsens godkännande torde nu böra avlåtas till riksdagen. Jag förutsätter, att hittills tillämpade huvudgrunder för potatisregleringen skola gälla även under nästkommande tillverkningsår.

Särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland.

Vid fjolårets riksdag beslötos vissa särskilda åtgärder till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning. Sålunda vidtogos vissa anordningar i syfte att bereda Norrland ett bättre utbyte av

den statliga prisregleringen på jordbrukets område. I fråga om dessa anordningar har jag i mitt tidigare anförande uttalat eller förutsatt, att de böra bibehållas jämväl under nästkommande regleringsperiod. För åstadkommande av en mera varaktig förbättring av jordbrukets lönsamhet anvisade riksdagen, efter förslag av Kungl. Maj:t, för budgetåret 1937/1938 ett sammanlagt belopp av 700,000 kronor ur jordbrukets prisregleringsfond. Av detta belopp skulle högst 200,000 kronor få användas för utlämnande av bidrag utan återbetalningsskyldighet för byggande av andelsslakterier i Norrland ävensom i andra delar av landet, där likartade produktions- och avsettningsförhållanden för kött och fläsk äro rådande. Beträffande den närmare användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t meddelat vissa bestämmelser. Återstående medel skulle användas till produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län samt för sådant ändamål av Kungl. Maj:t fördelas mellan hushållningssällskapen i sagda landsdelar.

I fråga om användningen av sistberörda medel anförde sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande i frågan, att åtgärder på längre sikt till åstadkommande av en ökad effektivitet hos jordbruket och dess binäringar, däri inbegripet trädgårdsskötseln, i främsta rummet borde stödjas. Utskottet betonade i anslutning därtill betydelsen av en effektiv propaganda samt en rationellt bedriven upplysnings- och försöksverksamhet. Det torde vara klart, att dylika åtgärder under endast ett år icke kunna vinna åsyftat resultat. En konsekvens av riksdagens beslut synes därför vara, att medel för samma ändamål ställas till förfogande jämväl för budgetåret 1938/1939. Framställning härom har hos Kungl. Maj:t gjorts av de hushållningssällskap, mellan vilka de för innevarande budgetår anvisade medlen fördelats.

I skrivelse den 31 augusti 1937 har lantbruksstyrelsen hemställt om anvisande av dels 115,000 kronor till upplysningsverksamhet om ändamålsenlig utfodring av nötkreatur i Dalarna och Norrland samt dels 35,000 kronor såsom extra bidrag till understöd åt kontrollföreningsverksamhet i samma landsdelar. Vidare har Norrbottens läns producentförening anhållit, att medel måtte ställas till förfogande för vidtagande av rationaliseringsåtgärder inom mejerihanteringen inom sagda län. Förslag hava även framförts om utlämnande av bidrag till främjande av en ökad användning av konstgödsel inom det norrländska jordbruket, särskilt å avlägset belägna brukningsdelar samt å mindre jordbruk. Samtliga dessa förslag, vilka jag finner värda beaktande, synas lämpligen böra komma under omprövning i samband med fördelningen av det allmänna anslag till produktionsbefrämjande åtgärder i berörda landsdelar, som enligt vad nyss sagts bör utgå under nästkommande budgetår. Med hänsyn till denna min inställning får å andra sidan sistnämnda anslag ej tilltagas alltför lågt. I betraktande av de skilda ändamål, som skola tillgodoses ur detsamma, torde anslaget ej böra understiga 600,000 kronor.

Bidrag från anslaget till byggande av andelsslakterier ha hittills utgått

med sammanlagt 128,000 kronor. För beviljande av ytterligare bidrag finnas 72,000 kronor tillgängliga. Sveriges slakteriförbund har upplyst, att detaljutredningar för planerande och utarbetande av ritningar redan äro i gång för ett slakteri i Jämtland och ett par slakterier i Västernorrlands län. Enligt förbundets åsikt bör man dessutom räkna med att behov av nya slakterier föreligger i andra delar av Norrland. Med hänsyn härtill finner jag det önskvärt, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att för utlämnande av dylika bidrag jämväl under nästkommande budgetår av prisregleringsfonden använda, utöver eventuell reservation å nyssnämnda belopp, 72,000 kronor, ytterligare 200,000 kronor. Någon ändring i de för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag stadgade villkor och bestämmelser synes ej påkallad. I likhet med statens jordbruksnämnd anser jag, att då fråga är om inrättande av slakteri i kombination med charkuterifabrik, statsbidrag endast må utgå för själva slakterianläggningen.

Med hänvisning till det anförda vill jag föreslå, att för nästkommande budgetår av jordbrukets prisregleringsfond må tagas i anspråk ett sammanlagt belopp av 800,000 kronor, därav högst 200,000 kronor för utlämnande av bidrag utan återbetalningsskyldighet för byggande av andelsslakterier, samt återstoden för produktionsfrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och de delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland.

Södra Lappmarkens ortsförbund av riksförbundet landsbygdens folk har anhållit, att bestämmelser måtte utfärdas om fraktnedsättning vid forsling av konstgödsel å järnväg till och inom Lappmarken samt fraktbidrag vid landsvägstransporter av konstgödsel och kalk inom samma landsdel. I vad denna framställning avser konstgödsel torde jag få hänvisa till vad jag förut anført rörande framförda förslag till främjande av en ökad användning inom det norrländska jordbruket av denna vara. Frågan om fraktbidrag vid landsvägstransporter av kalk, vilken kan vara av betydelse även för vissa andra delar av landet än Lappmarken, torde böra upptagas i samband med den undersökning rörande användningen av det under nionde huvudtiteln utgående anslaget till fraktlindring för kalk, som enligt vad jag anført vid anmälan den 4 januari 1938 av nämnda anslag bör komma till stånd.

Jordbrukets prisregleringsfond¹ och fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle till jordbrukets prisregleringsfond komma att ingå dels accis å margarin, dels skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, dels slaktdjursavgift, dels införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel, dels ock slutligen särskilda införsel- och utförselavgifter å slaktdjur, kött och fläsk samt ägg. Till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen skulle ingå dels vad som inflyter i form av veteavgift, dels ock införselavgift å vete och råg samt

därav beredda produkter. Tillförseln av ifrågavarande avgifter bör i fortsättningen liksom hittills redovisas över riksstaten. I det genom innevarande års statsverksproposition framlagda riksstatsförslaget hava i avbidan på avlåtande av proposition i ämnet intäkterna av de avgifter, som skola inflyta till prisregleringsfonden, beräknats till 36,500,000 kronor. därav 20,000,000 kronor avse margarinaccismedel och återstoden övriga avgifter. Till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen inflytande avgifter hava i riksstatsförslaget upptagits med 3,000,000 kronor. Anledning till ändring i dessa beräkningar synes icke föreligga. Å riksstatens utgifts-sida torde alltså bära såsom förslagsanslag under nionde huvudtiteln anvisas för »Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond» 36,500,000 kronor och för »Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen» 3,000,000 kronor.

De bestämmelser, som av Kungl. Maj:t utfärdats rörande användningen av prisregleringsfondens medel, torde, såvida ej särskilda skäl föranleda annat, även i fortsättningen bära tillämpas.

I anslutning till vad i det föregående anförts har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *förordning angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift.*

Proposition i ärendet läser jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas, utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända.»

Till utskottet har från jordbruksdepartementet *överlämnats* två till Konungen ställda framställningar, den ena från *svenska mejeriernas riksförening u. p. a.* och den andra från *Eslövsortens andelsmejeriförening u. p. a.*

Vidare har *till utskottet inkommit* en framställning från *riksförbundet landsbygdens folk.*

Utskottets yttrande.

Departementschefen har i sitt ovan återgivna yttrande till statsrådsprotokollet framhållit, att det genomsnittliga prisläget för jordbrukets saluartiklar under innevarande regleringsperiod kommit upp i jämnhöjd med den prisnivå, som av statsmakterna angivits såsom eftersträfvansvärd, d. v. s. medelpriserna för åren 1925—1929. Under hänvisning till att en särskild kommitté (1938 års jordbruksutredning) tillsatts för att verkställa en allsidig och ingående undersökning av samtliga på statens jordbrukspolitik inverkan- de förhållanden för bedömande av de grundlinjer, efter vilka denna under den närmaste framtiden bör utformas, har departementschefen vidare uttalat, att det icke nu syntes lämpligt att i fråga om den prisnivå, å vilkens uppnående de prisreglerande anordningarna bära inriktas, frångå vad som härutinnan tillämpats under innevarande regleringsår. Såsom utgångspunkt för nämnda anordningar borde därför jämväl under nästkommande reglerings-

period gälla priserna under åren 1925—1929. Omkring denna punkt borde liksom hittills en viss rörelsefrihet för prisbildningen medgivas. Såsom lämpliga gränser för denna rörelsefrihet har föreslagits 15 procent under respektive 15 procent över nyssnämnda prisnivå. Rörande den närmare tillämpningen härav har departementschefen anfört, att om priset å viss produkt tenderade att annat än tillfälligtvis falla ned mot den undre gränsen, förefintliga regleringsanordningar borde skärpas eller eljest åtgärder vidtagas till förhindrande av fortsatt prisfall. Skulle åter till följd av ändringar i marknadsförhållandena priset å viss produkt annat än tillfälligtvis tendera att överstiga den övre gränsen, borde erforderliga jämkningar i regleringsanordningarna vidtagas.

Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning rörande lämpligheten att i avvaktan på resultatet av omförmälda utredning såsom inriktning för jordbruksstödet under nästa regleringsår bibehålla det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929. Likaså finner utskottet det välmotiverat, att priserna icke fastlåsas vid nämnda nivå utan tillåtas att fritt röra sig inom de av departementschefen angivna gränserna. Som departementschefen antytt bör dock denna rörelsefrihet icke uppehållas så strängt, att särskilda ingripanden från Kungl. Maj:ts eller regleringsorganens sida under inga förhållanden må ske, så länge priserna ligga inom sagda gränser. Utskottet finner det ur olika synpunkter lämpligt att åtgärder till hejdande av ett prisfall, som kan antagas för någon längre tid föra ned prisläget å viss produkt till den undre gränsen, vidtagas innan denna gräns uppnåtts. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet att i varje särskilt fall avgöra, vid vilken tidpunkt ingrepp av den art, varom nu är fråga, skola företagas. I likhet med departementschefen anser utskottet, att särskilda åtgärder till förhindrande av en prisstegring böra vidtagas först då priset å viss produkt tenderar att annat än tillfälligtvis överstiga den övre gränsen. Härav följer, att utskottet icke kan biträda det i motionen II: 474 framställda yrkandet att inga ytterligare prisförhöjningar må företagas å jordbrukets produkter. Genom vad utskottet tidigare uttalat har utskottet jämväl angivit sin ståndpunkt till de önskemål beträffande jordbruksstödet allmänna inriktning som framförts i de likalydande motionerna I: 329 och II: 471.

Med hänsyn till att huvudgrunderna för det nuvarande regleringssystemet skola tagas under allmän omprövning av förut omförmälda kommitté har departementschefen ej heller ansett sig böra föreslå några mera väsentliga ändringar i fråga om de tekniska anordningar som hittills kommit till användning vid de särskilda marknadsregleringarnas handhavande. Utskottet finner detta välbetänkt och anser sig av samma skäl icke böra ingå på en närmare behandling av de önskemål och förslag som beträffande jordbruksstödet framtida utformning framförts i motionen I: 328. Då den av Kungl. Maj:t igångsatta utredningen enligt meddelade direktiv bör göras allsidig och belysa alla på ett ståndpunktstagande till statens jordbrukspolitik inverkan omständigheter, anser sig utskottet ej heller böra föreslå någon åtgärd eller

något uttalande i anledning av motionen II: 118. Utskottet, som finner flera av de i nämnda motioner framförda synpunkterna värda beaktande, förutsätter att vad i motionerna anförts och hemställts tages under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. I förevarande sammanhang vill utskottet understryka departementschefens uttalande att det bör tillkomma Kungl. Maj:t att vidtaga sådana jämkningar i nu befintliga regleringsanordningar, som för ernående av det med regleringarna avsedda syftet kunna befinnas nödvändiga på grund av ändrade förhållanden.

I likhet med departementschefen anser utskottet att *mjölkregleringen* till sina huvudgrunder bör bibehållas oförändrad. Således bör accis å margarin fortfarande upptagas. Härav följer, att det i motionen II: 264 framställda yrkandet om accisens avskaffande enligt utskottets mening icke bör bifallas. Vad angår margarinaccisens storlek ansluter sig utskottet till departementschefens uttalande, att den bör avvägas så att margarinförsäljningen icke som följd av prisstödet åt smör tillåtes svälla ut. Genom accisen inflytande medel böra liksom under innevarande regleringsperiod tillföras mjölkregleringen. Utskottet kan alltså icke biträda i motionen II: 475 framfört förslag om att ifrågavarande medel i sin helhet skola få användas för utlämnande till hjälpbehövande av jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl och smör, eller av andra inhemska förnödenheter, till exempel frukt och fisk, gratis eller till nedsatt pris. Däremot anser utskottet, med instämmande i vad departementschefen anförts härom, att de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935, enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t böra få användas för det i motionen angivna ändamålet. Därest sistnämnda medel skulle visa sig otillräckliga, har utskottet intet att erinra mot att, såsom departementschefen förordat, högst 500,000 kronor av de margarinaccismedel, som inflyta under budgetåret 1938/1939, användas för samma ändamål.

Departementschefens uttalande att mjölkavgiften vid ett smörpris av 2 kronor 65 öre må, om så finnes erforderligt för uppehållande av produktmjölkpriset, fastställas till 2 öre för kilogram giver utskottet sin anslutning. Utskottet vill i detta samband framhålla angelägenheten av att stödordningarna på förevarande område avpassas på ett sådant sätt, att den avsedda prisnivån så långt detta är möjligt verkligen upprätthålles. I övrigt finner sig utskottet icke böra göra något uttalande om mjölkregleringens närmare handhavande och kan således icke biträda vad i motionerna I: 329 och II: 471 samt I: 328 i sådant hänseende anförts och yrkats.

I motionen II: 475 har hemställts om sådan ändring av förordningen om mjölkavgift, att från avgiftsplikt skulle undantagas dels mjölk och grädde, som produceras å brukningsdel, varå regelmässigt ej hållas mer än 4 kor, samt dels den del av mjölkförsäljningen, som understiger 300 kilogram för månad. Utskottet vill i anledning av denna motion erinra, att riksdagen tidigare haft att taga ställning till de däri väckta yrkandena. Båda framfördes motionsvis vid 1934, 1935 och 1937 års riksdagar, det första — i modifierad form — jämväl vid 1936 års riksdag. Motionerna avsågos då. Nå-

got förhållande har sedan dess icke inträffat, som motiverar ett ändrat ståndpunktstagande i dessa frågor. Utskottet anser sig därför böra avstyrka bifall till den nu förevarande motionen.

Svenska mejeriernas riksförening har med hänvisning till de ökade skummjölkskvantiteterna ifrågasatt, huruvida icke anledning nu förelåge att åtminstone under de närmaste åren bereda kaseintillverkningen inom landet skydd mot utländsk konkurrens, förslagsvis genom importreglerande bestämmelser. Enligt vad utskottet inhämtat föreligger hos Kungl. Maj:t en framställning i samma syfte från Eslövsortens andelsmejeriförening u. p. a. I sitt förutnämnda anförande till statsrådsprotokollet har departementschefen uttalat, att nämnda fråga borde underkastas ytterligare utredning, innan beslut fattades i densamma. Utskottet, som finner det ur mjölkregleringens synpunkt betydelsefullt, att förefintliga möjligheter att vinna avsättning för skummjölksöverskott tillvaratagas, delar departementschefens uppfattning rörande lämpligheten av att frågan ytterligare utredes. Härvid förutsätter utskottet, att de olika intressen som beröras av åtgärder i förevarande syfte under utredningen beaktas och vägas mot varandra.

I de likalydande motionerna I: 330 och II: 472 har hemställts, att medel ur jordbrukets prisregleringsfond skulle ställas till förfogande för beredande av särskilt prisutjämningsbidrag åt gotländska och öländska producenter av s. k. löksmör. Till motivering av förslaget har anförts, bland annat, att förekomsten av en lökartad växt på vissa betesmarker å Öland och Gotland medförde att mjölken från kreatur som betade dessa marker erhöle en lökartad smak, vilken även vidhäftade det därav framställda smöret och gjorde detta mindre tjänligt som bordssmör. Vidare har anförts, att producenterna för dylikt s. k. löksmör utvunne ett pris som ej obetydligt understeg gällande smörnotering. Utskottet finner visserligen motionernas syfte behjärtansvärt, men då ett bifall till dessa skulle kunna få prejudicerande verkan och räckvidden härav icke nu kan överblickas, anser sig utskottet icke böra tillstyrka desamma.

Vad departementschefen anfört beträffande *regleringen av andra animaliska produkter än mjölk* har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Även i fråga om *fodermedelsregleringen* kan utskottet ansluta sig till departementschefens anförande. Nu gällande direktiv för nämnda marknadsreglering böra alltså tillämpas även under nästkommande regleringsår. Härmed har utskottet angivit sin ståndpunkt till vad i motionerna I: 329 och II: 471 ävensom I: 328 i förevarande avseende anförts och yrkats. Utskottet förutsätter, att de förslag, som speciellt i fråga om särskilt stöd åt småbrukarna framställts i sistberörda motion, tagas i beaktande vid fullgörande av 1938 års jordbruksutrednings uppdrag.

Vad härefter angår *brödsädsregleringen* anser utskottet i likhet med departementschefen, att gällande bestämmelser om inmalningstvång samt om

reglering av importen av brödsäd och därav beredda produkter böra oförändrade bibehållas. Jämväl biträder utskottet förslaget, att anordningen med utförelsebevis må tillämpas för stödjande av en prisnivå, förekommande veteavgift däri inräknad, motsvarande per deciton, i fråga om vete ett höstpris av 20 kronor 50 öre och ett sommarpris av 22 kronor samt beträffande råg 1 krona lägre priser.

Enligt för innevarande regleringsår meddelade direktiv må såsom direkt prisstödjande åtgärd till skyddande av en lägsta prisnivå å inhemsk brödsäspannmål stödköp förekomma. Utskottet tillstyrker, att denna anordning må komma till användning jämväl under nästa regleringsår. Departementschefen har ansett, att såsom en lägsta prisnivå i likhet med föregående år borde gälla 16 kronor för deciton vete och 15 kronor för deciton råg under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret. Därest Kungl. Maj:t funne så av förhållandena påkallat, borde dock stödköp även kunna verkställas vid priser, som med 50 öre per deciton överstege de ovan angivna. I motionerna I: 329 och II: 471 har häremot yrkats, att såsom lägsta prisnivå under höstmånaderna borde gälla 18 kronor för deciton vete och 17 kronor för deciton råg. Utskottet ansluter sig till departementschefens förslag härutinnan.

Vad departementschefen anfört i fråga om beredskapslagret och svenska spannmålsaktiebolaget biträdes av utskottet. Kungl. Maj:t bör alltså äga befogenhet besluta, att lagret skall ha en större omfattning än 100,000 ton. Vidare torde Kungl. Maj:t bemyndigas att i enlighet med av departementschefen anförda grunder träffa avtal med spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1938 till och med den 31 augusti 1939.

Vidkommande veteavgiften ansluter sig utskottet till departementschefens uttalanden. Nämda avgift, som ej må överstiga 2 kronor 50 öre per deciton, bör således uttagas för täckande av förlust å eventuell stödköpsverksamhet samt bestridande av kostnaderna för beredskapslagret och svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet i övrigt. Utskottet kan förty icke biträda vad som i förevarande hänseende yrkats i motionerna I: 329 och II: 471.

Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av vissa delar i förordningen den 7 juni 1935 om veteavgift har icke föranlett någon utskottets erinran.

Vad departementschefen hemställt i fråga om *potatisregleringen* tillstyrkes av utskottet.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att *särskilda åtgärder* från statens sida äro påkallade jämväl under nästa budgetår *till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning.*

Departementschefens förslag, att av jordbrukets prisregleringsfond må för dylika åtgärder tagas i anspråk 800,000 kronor, därav högst 200,000 kronor för utlämnande av bidrag utan återbetalningsskyldighet för

byggande av andelsslakterier, samt återstoden för produktionsfrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och de delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland, biträdes av utskottet. Däremot anser sig utskottet, då frågan om särskilt bidrag till förbilligande av konstgödsel inom de fyra nordligaste länen kommer att prövas i annat sammanhang, icke kunna tillstyrka det i motionerna I: 326 och II: 476 framställda yrkandet om höjning av förstnämnda belopp till 1,000,000 kronor.

I motionen I: 331 har hemställts att — såsom ett led i stödåtgärderna för Norrland — särskilda anstalter måtte vidtagas för åvägabringande av enhetliga maximipris å brödspannmål i landet. Utskottet är icke berett att nu taga ställning till detta förslag men har intet att erinra mot att frågan närmare utredes. Då utskottet förutsätter, att 1938 års jordbruksutredning tager vad motionären anfört under övervägande, läser någon åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionen icke erfordras.

Vidkommande yrkandet i motionen II: 466 om anvisande av ett anslag å 50,000 kronor till Kågedalens kalkbruksförening vill utskottet erinra, att föreningen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om enahanda anslag. I detta ärende har lantbruksstyrelsen i infordrat yttrande förklarat sig icke böra avvisa framställningen om statsbidrag men ansett, att det äskade bidragsbeloppet borde begränsas till förslagsvis 30,000 kronor samt att återstoden borde utgå i form av räntebärande lån från statens kalkbrukslånefond. Styrelsen har vidare ifrågasatt, huruvida icke det föreslagna bidraget å 30,000 kronor skulle kunna utgå från det belopp, som enligt förevarande proposition avsetts för särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland. Då ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, anser sig utskottet icke, åtminstone för närvarande, böra förorda särskild åtgärd i anledning av motionen från riksdagens sida.

De yrkanden, som innefattas i motionen II: 473, framställdes jämväl vid 1937 års riksdag. På hemställan av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet föranledde motionen icke någon riksdagens åtgärd. Då något förhållande, som torde föranleda riksdagen att frånträda sin i denna fråga intagna ståndpunkt, icke läser ha inträffat, kan utskottet icke biträda motionen. Ej heller kan utskottet tillstyrka vad som yrkats i motionen I: 325.

Kungl. Maj:ts *anslagsäskanden* tillstyrkas av utskottet. Härvid förutsättes, att det från Kungl. Maj:ts och tillsynsorganens sida övervakas, att omkostnaderna för regleringarnas genomförande icke bliva större än vad som kan anses oundgängligen nödvändigt. Vad särskilt beträffar arvoden och ersättningar, som utbetalas inom regleringsverksamheten, anser utskottet, att desamma böra, i den mån de utgå av allmänna medel, så långt möjligt anpassas efter de till statens tjänstemän i motsvarande ställning utgående löneförmåner. Givetvis böra härvid till befattningshavarna lämnas bidrag i form av viss del i pensionsavgifterna.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställningar,

dels antaga Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;

dels ock

1) godkänna i § 10 av avtal den 10 september 1937 mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjord utfästelse;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1938 till och med den 31 augusti 1939 i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder;

3) anvisa för budgetåret 1938/1939

a) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 36,500,000 kronor;

b) till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor;

B) att följande motioner, nämligen

I: 325, I: 326 och II: 476, likalydande, I: 328, I: 329 och II: 471, likalydande, I: 330 och II: 472, likalydande, I: 331, II: 118, II: 264, II: 466, II: 473, II: 474 ävensom II: 475

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1938.

På sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

N ä r v a r a n d e:

från bevillningsutskottet:

herr *Anderson* i Norrköping, friherre *Lagerfelt*, herrar *Elof Andersson*, *Bengtsson*, *Sjödahl*, *Björnsson*, *Lövgren*, *Andersson* i Dunker, *Werner* i Hultsfred och *Persson* i Undersvik;

från jordbruksutskottet:

herrar *Johansson* i Björnlunda, *Carl Eriksson*, *Tjällgren*, *Alfred Andersson*, *Lindbärg*, *Mannerskantz**, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Carlström* och *Liedberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

R e s e r v a t i o n e r:

1) av herr *Anderson* i Norrköping, friherre *Lagerfelt*, herrar *Bengtsson*, *Mannerskantz* och *Liedberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Departementschefen har — — — (lika med utskottet), — — — i regleringsanordningarna vidtagas.

Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning däri, att innan resultatet av omförmälda utredning föreligger, det ej synes lämpligt att vidtaga några mera väsentliga ändringar i det nuvarande regleringssystemet.

Såsom allmänna utgångspunkter för omförmälda utredning har departementschefen angivit 'att den jordbrukande befolkningens utkomstmöjligheter borde så avvägas, att denna befolkning kunde upprätthålla en i förhållande till andra befolkningsgrupper skälig levnadsstandard'.

Även om som nyss nämnts några mera väsentliga ändringar i gällande regleringssystem ej för instundande regleringsår böra vidtagas, finner utskottet detta departementschefens uttalande böra vara vägledande även för regleringsåret 1938/39. Om emellertid prisnivån, enligt departementschefens uttalande, får fritt röra sig med svängningar icke blott 15 procent över utan även 15 procent under 1925/29 års prisnivå, så synes det nyss nämnda ändamålet med regleringsanordningarna, vid ett prisläge ned mot den undre gränsen, icke kunna uppnås.

Åtskilliga omständigheter hava under senare år tillkommit, som innebära, att ett mera varaktigt underskridande av 1925/29 års prisnivå icke torde kunna av jordbruksnäringen bäras utan synnerligen menliga följder för näringen som sådan och icke önskvärda återverkningar på landsbygdsbefolkningens ställning i jämförelse med andra samhällsgrupper.

Redan de beräkningar, som avsågo kompensation för lantarbetstidslagens genomförande, angåvo en höjning av c:a 10 procent på då gällande prisnivå, c:a 90 procent av 1925/29 års, vara ofrånkomlig. Bland de faktorer, som ytterligare påverkat utvecklingen i för jordbrukets lönsamhet ogynnsam rikt-

ning vill utskottet särskilt peka på de ökade omkostnaderna för byggnadsarbete, för byggnadsmateriel, för maskiner och redskap samt för arbetslöner. Indextalen för jordbruksprodukternas bytesvärde gentemot förnödenheter, enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps beräkningar, giva belägg för utvecklingen; mot en siffra av 95 för åren 1925/29, därvid 1909—13 utgör basperioden, står 93 för år 1936 och 89 för år 1937. Härtill komma de ekonomiska konsekvenser som ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag om lagstadgad semester måste beräknas medföra.

Utskottet, som med tillfredsställelse konstaterat regleringsåtgärdernas effekt under 1937 års sista kvartal, har dock icke kunnat undgå att lägga märke till den vikande tendens, som under senare månader präglat prisnivån för några av jordbrukets viktigaste saluartiklar, framför allt produktmjölk och fläsk. Utskottet finner sig kunna biträda departementschefens uttalande angående de prisreglerande anordningarna under nästkommande regleringsår, med den ändring att de böra avse att uppehålla en genomsnittlig prisnivå å jordbrukets produkter, som icke bör mera varaktigt få underskrida den under sista kvartalet år 1937 uppnådda. Departementschefens uttalande i detta avseende giver icke utskottet anledning till andra erinringar.

Med hänsyn till — — — (lika med utskottet) — — — ändrade förhållanden.

I likhet med departementschefen anser utskottet att *mjölkregleringen* — — — (lika med utskottet) — — — för samma ändamål.

De fallande belopp, varmed nettoprisutjämningsbidraget å produktmjölk utgått under detta års första kvartal jämfört med slutet av år 1937, giver utskottet — i anslutning till vad i motionerna I: 329 och II: 471 anförts — anledning till den erinran i fråga om de av departementschefen föreslagna grunderna för mjölkavgiftens belopp, att mjölkavgiften må få utgå med 2 öre icke endast vid ett smörpris av upp till kr. 2: 65 (i parti) utan jämväl vid ev. högre smörpris, om så med hänsyn till den åsyftade effekten av regleringsåtgärderna på hithörande område visar sig önskvärt och nödigt.

I motionen II: 475 — — — (lika med utskottet) — — — icke böra tillstyrka desamma.

Vad departementschefen anført beträffande *regleringen av andra animaliska produkter än mjölk* har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Beträffande *fodermedelsregleringen* kan utskottet ansluta sig till departementschefens uttalande med följande erinringar. Den sammanlagda importen av oljekakor, kreatursfoder (stat. nr 366—372), majs och kli har under år 1937 starkt stegrats i jämförelse med 1936 och ännu mer i jämförelse med 1935.

Om, särskilt på sistone, prisnivån å de viktigaste salu-artiklarna, såsom mjölk och fläsk, visat vikande tendens, synes detta stå i direkt sammanhang med tyngande produktionsöverskott. Utskottet ansluter sig till departementschefens uttalande om att ett möjligast stabilt prisläge å majs bör åstadkom-

mas. Utskottet finner emellertid icke departementschefens uttalande ifråga om prisnivån vara tillfyllest. Sådana lägen kunna nämligen uppkomma — stor inhemsk foderskörd i förening med dåliga exportmöjligheter — då prisläget å majs bör stabiliseras vid en högre nivå än som angivits för innevarande regleringsperiod. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen uttalar, att fodermedelsprisen och särskilt majspriset böra medelst införelavgift eller skatt regleras på sådant sätt, att en alltför stor import förhindras. Skulle den inhemska foderskörden bliva otillfredsställande, förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t vidtager en med hänsyn till då uppkommande behov lämplig sänkning av importavgifter eller skatt.

Vad härefter angår *brödsädsregleringen* — — — (lika med utskottet) — — — lägre priser.

Enligt för innevarande regleringsår — — — (lika med utskottet) — — — 17 kronor för deciton råg. Utskottet ansluter sig med hänvisning till sitt tidigare uttalande angående den åsyftade prisnivån till vad som i motionerna I: 329 och II: 471 yrkats, nämligen att såsom lägsta prisnivå, vid vilken stödköp böra ske, under höstmånaderna bör gälla 18 kr. för deciton vete och 17 kr. för deciton råg.

Vad departementschefen anfört i fråga om beredskapslagret — — — (lika med utskottet) — — — 31 augusti 1939.

Vidkommande veteavgiften ansluter sig utskottet till departementschefens uttalande så till vida, att nämnda avgift, som ej må överstiga 2 kronor 50 öre per deciton, bör uttagas för täckande av förlust på eventuell stödköpsverksamhet samt för bestridande av kostnaderna för svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet i övrigt.

Då den statliga beredskapslagringen av brödsäd numera måste anses hava till sitt förnämsta ändamål att tillförsäkra befolkningen dess behov vid avspärrning av importen och statsmakterna gått in för beredskapslagring av olika varor av betydande mått, anser utskottet det däremot riktigtast att denna hela folkets angelägenhet bekostas av anslaget till statlig lagerhållning, och ansluter sig förty till vad härom i motionerna I: 329 och II: 471 påyrkats.

Förslaget till förordning — — — (lika med utskottet) — — — utskottets erinran.

Vad departementschefen hemställt i fråga om *potatisregleringen* tillstyrkes av utskottet.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att *särskilda åtgärder* från statens sida äro påkallade jämväl under nästa budgetår *till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning*.

Departementschefens förslag — — — (lika med utskottet) — — — i motionen I: 325.

Kungl. Maj:ts *anslagsäskanden* — — — (lika med utskottet) — — — i pensionsavgifterna.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) = Utskottet;

B) att motionerna I: 329 och II: 471, likalydande, må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört;

C) att följande motioner, nämligen

I: 325, I: 326 och II: 476, likalydande, I: 328, I: 330 och II: 472, likalydande, I: 331, II: 118, II: 264, II: 466, II: 473, II: 474 ävensom II: 475

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

2) av herrar *Andersson* i Dunker, *Tjällgren* och *Gustafson* i Vimmerby, vilka ansett, att andra stycket på sidan 22 i detta utlåtande bort hava följande lydelse:

»Svenska mejeriernas riksförening — — — (lika med utskottet) — — — frågan ytterligare utredes. I anslutning härtill vill utskottet uttala, att utskottet icke har något att erinra emot att kasein, därest Kungl. Maj:t så finner påkallat, indrages under den importreglering som nu gäller för vissa mejeriprodukter. Utskottet förutsätter dock självfallet att, innan så sker, de olika intressen som beröras av en sådan åtgärd beaktas och vägas mot varandra.»

3) av herr *Gustafson* i Vimmerby, vilken yrkat bifall till motionerna I: 330 och II: 472.